

บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยขอเสนอทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร
2. องค์ประกอบของหลักสูตร
3. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร
4. การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
5. การนำหลักสูตรไปใช้และการนำหลักสูตรไปใช้ในท้องถิ่น
6. หลักสูตรพุทธศักราช 2521 กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
7. ความหมายของแผนการสอน ความสำคัญของแผนการสอน ส่วนประกอบของแผนการสอน การปรับแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ข้อปฏิบัติในการใช้แผนการสอน
8. โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

สมิตรี คุณานุกร (2523) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับผู้เรียน ไม่ว่าจะ เป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สวัสดี จงกล (2527) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรหมายถึง ข้อกำหนด ซึ่งระบุจุดมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาสาระ และเกณฑ์การใช้หลักสูตร ซึ่งจัดให้นักเรียนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ เจตคติ ทักษะ และพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

กรมวิชาการ (2521) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง ประสบการณ์ ในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ เจตคติและทักษะที่สำคัญแก่ชีวิต

บุณมี เภรยอด (ม.ป.ป.) ได้สรุปความหมายของหลักสูตร ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ หลักสูตรในความหมายแคบ และหลักสูตรในความหมายกว้าง ดังนี้

หลักสูตรในความหมายแคบ หมายถึง เอกสารที่กำหนดในโครงการของผู้เรียน ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการให้การศึกษา เนื้อหาวิชา อัตราเวลาเรียน กิจกรรมและ ประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน การวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอน เช่น หลักสูตรระดับ ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

หลักสูตรในความหมายกว้าง หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ที่ วิจารณ์จัดให้ผู้เรียน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ไปตามความ มุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทั้งในและนอกโรงเรียน เช่น หลักสูตร ดัดเสีย หลักสูตรการอบรม เป็นต้น

จากการที่นักการศึกษา ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ในลักษณะแตกต่างกันออกไปนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่เป็นเอกสาร ข้อกำหนดหรือโครงการที่ระบุจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน คาบเวลาเรียน ตลอดจนประสบการณ์ทั้งหลายที่ จัดไว้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะจิตตอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมตามจุด มุ่งหมายที่กำหนดไว้

หลักสูตรจึงนับได้ว่า เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาที่จะเป็นแผน หรือแผนปฏิบัติที่ กำหนดไว้ให้ผู้เรียนหรือเยาวชนของชาติมีคุณลักษณะที่ดี และเหมาะสมตามเกณฑ์หรือข้อกำหนดที่ ต้องการ หลักสูตรจึง เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา

กาญจนา कुमारักษ์ (2527) ได้กล่าวว่า หลักสูตร เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ ปรัชญาหรือความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาบรรลุผลสมความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เพราะหลักสูตรมีส่วนช่วยในการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2532) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจ ของการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของประเทศที่จัด

ให้กับเยาวชนนั้นเน้นหนักไปในทิศทางใด ซึ่งเป็นผลโดยตรงต่อผู้เรียน สังคมและประเทศชาติ หลักสูตรเป็นต้นนำและเป็นกรรมวิธีในการที่จะให้เกิดความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การเสริมสร้างทักษะ ปลูกฝัง เจตคติ ค่านิยม และการเสริมสร้างความเจริญเติบโตแก่ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทุกด้าน

องค์ประกอบของหลักสูตร

สมิตรี คุณานุกร (2523) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า มี 4 องค์ประกอบ คือ

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

สมุน อมรวิวัฒน์ (2514) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรนั้น ควรประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ
2. การกำหนดวัยเรียน เวลาเรียน และอัตราเวลาเรียน
3. สิ่งเข้าหัวข้อวิชาในแต่ละหมวดและประสบการณ์ทั้งหมด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมทั้งการประเมินผล
5. กิจกรรมของโรงเรียนที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการและประสบการณ์ของนักเรียน
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2528) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรนั้น จะประกอบด้วยทั้ง ส่วนที่จำเป็น และส่วนประกอบอื่นที่น่าจะบรรจุไว้ในหลักสูตร ดังนี้ คือ

ส่วนประกอบของหลักสูตรที่สำคัญ

1. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งมีทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์

ส่วนประกอบอื่นที่น่าจะบรรจุไว้ในหลักสูตร ได้แก่

1. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร
2. การเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอน
3. การเสนอแนะการใช้สื่อการเรียนการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2527) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรนั้น ประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์
3. วิธีการสอน
4. วิธีการประเมินผล

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรนั้น ควรจะประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ ตลอดจนแนวการจัดการประสบการณ์การเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตรนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องซึ่งกันและกัน จะขาดส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งไปย่อมไม่ได้

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น จะมีลักษณะ เป็นขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญหลายขั้นตอน ดังมีนักการศึกษาได้กล่าวถึง กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

สมิตร คุณานุกร (2523) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดความมุ่งหมาย
2. การเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร
5. การปรับปรุงหลักสูตร

สัจด์ อูทรานันท์ (2528) ได้จัดลำดับขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

สัวส์ดี จงกล (2527) ได้กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตร เป็นหลักการและกระบวนการสร้างหรือปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้การพัฒนาเอกสารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการวัดผลและประเมินผลสำเร็จบรรลุตามจุดหมาย และเป้าประสงค์ของการศึกษา

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นหลักการและกระบวนการสร้างและปรับปรุงหลักสูตรที่มีขั้นตอนในการดำเนินงานให้จัดการเรียนการสอนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามปรัชญาการศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เป็นเรื่องที่สำคัญ เป็นเพราะการเรียนรู้ในสิ่งที่มีประโยชน์ต่อชีวิต เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม ย่อมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียน ไปใช้ในการแก้ปัญหาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ย่อมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียน ไปใช้ในการแก้ปัญหาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังที่ สัวส์ดี จงกล (2528) ได้กล่าวว่า การที่จะสร้างเสริมรากฐานของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น จำเป็นจะต้องกระจายอำนาจการปกครองไปยังท้องถิ่นอย่างแท้จริง การดำเนินงานที่สำคัญอันเป็นพื้นฐาน ซึ่งเป็นผลระยะยาวก็คือ การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ถึงแม้ว่าประเทศจะมีลักษณะองค์ประกอบส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน แต่ในส่วนปลีกย่อยย่อมแตกต่างกันอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้คนไทยทุกคนจะต้องเรียนรู้อย่างเดียวกัน เพื่อเอกภาพของชาติและก็ต้องเรียนรู้ความแตกต่าง

ในรายละเอียดเฉพาะท้องถิ่นของตน ซึ่งไม่ได้ระบุไว้ในหลักสูตรแม่บทและการที่ผู้เรียนต้องรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนนั้นก็เป็นการเสริมพื้นฐานการเรียนรู้ ที่สนใจให้แก่ผู้เรียนเพื่อเขาจะได้รักภูมิใจและส่งเสริมความเจริญให้กับท้องถิ่นของตนได้

ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งจำเป็นและควรจะต้องดำเนินการอย่างแท้จริง ซึ่งหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ก็ได้เปิดกว้างที่จะให้ท้องถิ่นดำเนินการอยู่แล้ว ดังหลักการข้อหนึ่งของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ มีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสที่จะจัดหลักสูตร บางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นได้ แต่ในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น จึงต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นกระบวนการ และมีขั้นตอนที่เหมาะสมด้วย จึงจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรนั้นเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยแท้จริง

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น

บุญมี เพลยอด (ม.ป.ป.) ได้เสนอกระบวนการและวิธีการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. การจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน
2. จัดตั้งคณะอนุกรรมการในแต่ละกลุ่มวิชา
3. ศึกษาและวิจัยข้อมูล ได้แก่
  - 3.1 ลักษณะหลักสูตรระดับชาติ
  - 3.2 สภาพปัจจุบันและปัญหาของชุมชนในเขต
  - 3.3 ข้อบกพร่องของแผนการสอนที่ผ่านมา
  - 3.4 ปัญหาและข้อจำกัดในการเรียนการสอนแต่ละเขตการศึกษา
4. การกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นในการปฏิบัติงานร่วมกัน
5. การดำเนินขบวนการกลุ่ม โดยมีวิธีดังนี้
  - 5.1 สร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มก่อนลงมือปฏิบัติงาน
  - 5.2 เตรียมวาระการประชุม

5.3 ส่งเสริมความคิดและการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

5.4 จัดหาอุปกรณ์

บันลือ พลิกะวัน (2520) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลาง โดยการพิจารณาจุดประสงค์ หลักการและเนื้อหาสาระ
2. ศึกษาแผนการสอนแกนกลาง
3. ศึกษาสื่อการเรียนการสอนแกนกลาง
4. การจัดทำแผนการสอนท้องถิ่น โดยปรับปรุงแนวการสอน
5. ปฏิบัติการสอน ครูผู้สอนทำการสอนตามแผนการสอนของท้องถิ่น

สิริพร บุญญานันต์ (2532) ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลท้องถิ่น ทั้งข้อมูลทั่วไปและข้อมูลทางการศึกษา
2. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาคำตอบในเรื่องที่สำคัญและท้องถิ่นต้องการเน้น
3. ศึกษาหลักสูตรแม่บท ได้แก่ ปรัชญา หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา แนว

ดำเนินการ หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และระเบียบประเมินผล

4. กำหนดรายละเอียดในโครงสร้างของหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น
5. กำหนดวิธีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งมี 2 วิธี คือ

5.1 ทำหลักสูตรเอง

5.2 ปรับหลักสูตรของกระทรวง

การทำหลักสูตรเอง มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ โดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของกลุ่มวิชา และจุดหมาย

หลักการของหลักสูตรแม่บท

2. เลือกและจัดเนื้อหา
3. จัดระบบการเรียนการสอน ได้แก่ การผลิต และการใช้สื่อ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล การปรับหรือเพิ่มหลักสูตรของ
กระทรวงศึกษาธิการมีขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน
2. การทำสื่อเสริม

3. ทำคัมภีร์ชี้แจงแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และใช้สื่อและการประเมินผล เสริมจากคัมภีร์ของส่วนกลาง

สวัสดี จงกล (2527) ได้เสนอว่าการจัดทำหรือพัฒนารายละเอียดของหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น มีหลักการสำคัญว่าจะต้องพิจารณาสิ่งที่มีความสำคัญเป็นปัญหาหรือความต้องการของท้องถิ่น แต่หลักสูตรแม่บทไม่ได้กำหนดไว้ หรือกำหนดไว้แต่ไม่เพียงพอ สิ่งที่ เป็นเอกลักษณ์หรือเป็นเหตุการณ์ หรือสถานที่หรือบุคคลสำคัญเฉพาะของท้องถิ่น ไม่ว่าจะ เป็นสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคม ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ หรือเทคโนโลยีพื้นบ้าน เรื่องเหล่านี้ ท้องถิ่นจะต้องพัฒนาจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

จากข้อเสนอแนะขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของนักการศึกษา ดังกล่าว สรุปได้ดังนี้ว่า ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นควรดำเนินการดังนี้ คือ

1. แต่งตั้งคณะทำงาน/คณะกรรมการ
2. ศึกษาข้อมูลทั่วไปและข้อมูลทางการศึกษา
3. วิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่เป็นสภาพ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น
4. ศึกษาหลักสูตรแม่บท
5. ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร
6. ดำเนินการใช้หลักสูตร
7. ประเมินผลการใช้หลักสูตร

การนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศได้ดีเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ เพราะถ้าไม่มีการนำหลักสูตรไปใช้ จะไม่มีการเรียนการสอนเกิดขึ้น (บุญมี เภรยอด, ม.ป.ป.) ซึ่งสอดคล้องกับ สันต์ ธรรมบำรุง (2527) ซึ่งได้กล่าวว่า หลักสูตรนั้นเปรียบเสมือนทฤษฎี การนำไปใช้เปรียบเหมือนภาคปฏิบัติ จะต้องควบคู่และสอดคล้องกันฉันใด หลักสูตรและการนำไปใช้ก็ต้องสอดคล้องกันฉันนั้น

สมิตร คุณานุกร (2523) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่าประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประการ คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน เนื่องจากหลักสูตรระดับชาติ หรือหลักสูตรแม่บทนั้น ได้กำหนดความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาที่สอน ตลอดจนกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนนั้นจะออกมาในรูปแบบการสอน โครงสร้างการสอน และบันทึกการสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน หลักสูตรจะบรรลุตามเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ผู้บริหารโรงเรียน ควรสำรวจจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโรงเรียนว่า เหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่ ต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนให้แก่ครู เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ
3. การสอน ครูเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอนของครู และการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ดังที่ สنجัด อุทรานันท์ (2528) ได้ให้ความเห็นว่า การนำหลักสูตรไปใช้นั้น เป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และสวัสดิ์ จงกล (2527) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการนำข้อกำหนดของหลักสูตรไปทำรายละเอียด ทั้งในด้านเอกสารและกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เกี่ยวข้องกับ การบริหารการศึกษาระดับต่าง ๆ และผู้มีส่วนที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการศึกษา ได้แก่ การจัดทำคู่มือหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู กำหนดการสอน ฯลฯ

สงัด อุทรานันท์ (2528) ได้กล่าวถึงงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ มีงานหลักอยู่ 3 งาน คือ

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร
  - 1.1 งานเตรียมบุคลากร เป็นงานที่มีความสำคัญมากต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ควรมีการให้ความรู้หรือชี้แจงให้ผู้ที่จะใช้หลักสูตรมีความเข้าใจถึงจุด

มุ่งหมายหลักการ โครงสร้างแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล ซึ่งการเตรียมบุคลากรเพื่อการใช้หลักสูตรอาจจะดำเนินการได้หลายวิธี เช่น ประชุมชี้แจง อบรม ประชุมสัมมนา การเผยแพร่เอกสารและสื่อมวลชนชนิดต่าง ๆ

1.2 การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคนด้วย เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรแต่ละคนมีโอกาสได้ใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์ต่อการใช้หลักสูตรให้มากที่สุด

1.3 การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร วัสดุหลักสูตรได้แก่เอกสารหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนทุกชนิดที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ความสะดวกและช่วยเหลือครูให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง เป็นหน้าที่ของหน่วยงานส่วนกลางจะต้องดำเนินการบริการหลักสูตรให้ถึงผู้ที่อยู่ในโรง เรียนแต่ละแห่ง ได้ครบและทันตามกำหนดเวลา

1.4 การบริการหลักสูตรภายในโรง เรียนได้แก่การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ผู้ใช้หลักสูตร เช่น การบริการห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน บริการเกี่ยวกับเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล เป็นต้น

2. งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.1 การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรกลางที่ยกกว้างขึ้นมาี้ เพื่อใช้กับประชากรโดยส่วนรวมนั้นมักจะ ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้นควรจะได้มีการปรับหลักสูตรกลางให้มีความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นที่ใช้หลักสูตรนั้น ๆ การดำเนินการปรับหลักสูตรท้องถิ่น ทำได้หลายลักษณะ คือ อาจทำโดยคณะกรรมการ หรือบางลักษณะอาจจะทำโดยครูผู้สอนแต่ละคนก็ได้

2.2 การจัดทำแผนการสอน ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นแผนการสอนระยะยาว และอีกส่วนหนึ่งเป็นแผนการสอนระยะสั้น โดยการนำเอาแผนการสอนระยะยาวมาขยายเป็นรายละเอียดสำหรับการสอนในแต่ละครั้ง

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องเริ่มจากการพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอนว่า การสอนในครั้งนั้น ๆ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอย่างไร การที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้จะต้องให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอะไรในบางครั้ง การที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจจะสามารถจัดกิจกรรมได้หลาย ๆ ชนิด แต่ละชนิดอาจจะมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากในเรื่องการใช้เวลา การใช้แรงงาน การใช้ทรัพยากร ตลอดจน

การฯซึ่งประมาณ ครูผู้สอนควร เลือกรูปแบบที่เห็นว่าก่อให้เกิดความรู้หรือประสบการณ์ที่สามารถ ทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้

3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

3.1 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ต้องคำนึงถึงความสำคัญของการ นิเทศ คือ เป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริหารนิเทศ มีบรรยากาศ ที่เป็นประชาธิปไตย และมีความร่วมมือกัน

3.2 การจัดตั้งศูนย์วิชาการ เพื่อสนับสนุนการใช้หลักสูตร

บุคคลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

1. นักวิชาการ ซึ่งได้แก่ ศึกษานิเทศก์ หรือนักวิชาการที่ทำหน้าที่

1.1 พัฒนาหลักสูตรและดำเนินการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์

ของหลักสูตร

1.2 นิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร

1.3 สนับสนุนวิทยากรให้บริการวัสดุหลักสูตรและให้กำลังใจแก่ผู้นำ

หลักสูตรไปใช้

2. ผู้บริหารโรงเรียน มีบทบาทดังนี้

2.1 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อย่างชัดเจน

2.2 ให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

2.3 นิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน

2.4 กระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น จัดอบรม ประชุมสัมมนา เป็นต้น

2.5 บำรุงขวัญและกำลังใจแก่ครู

3. ครูผู้สอน เป็นผู้ทำหน้าที่นำหลักสูตรไปใช้โดยตรง และมีส่วนที่จะให้การใช้ หลักสูตรภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

3.1 ทำความเข้าใจกับหลักสูตรที่ใช้อย่างชัดเจน

3.2 ปรับหลักสูตรที่ใช้นี้ให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

3.3 ทำการสอนให้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

3.4 ค้นหาวิธีการที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพในการใช้หลักสูตร
ที่ตนเองเป็นผู้ใช้

วิชัช วงษ์ใหญ่ (2523) ได้กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ต้องดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่

ครูใหญ่และคณะกรรมการโรงเรียน จะต้องศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนครั้งนี้มีเป้าประสงค์ที่แท้จริงคืออะไร และสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชนเพียงไร การนำหลักสูตรมาปรับใช้นั้น ทางโรงเรียนมีความพร้อมต่อการจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง วัสดุประกอบหลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนาหลักสูตรนี้ จะจัดหาได้อย่างไร และโดยวิธีใด งบประมาณอาคารสถานที่ พอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะทำโดยวิธีใดจึงจะช่วยให้เข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง

2. การเตรียมจัดการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่

ควรจัดอบรมในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้ครูได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาของหลักสูตร และจะนำไปปรับใช้ในห้องเรียนได้อย่างไร หลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว ครูใหญ่จะต้องคอยดูแล นิเทศและบริการครูอย่างใกล้ชิดและเป็นกระบวนการที่จะต้องแก้ไขตลอดเวลา

3. การจัดครูเข้าสอน

การจัดครูเข้าสอน ควรจะคำนึงถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลัก พยายามจัดครูที่จะจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสำคัญ

4. การจัดตารางสอน

ระดับของความยากง่ายของการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ย่อมไม่เท่ากัน ดังนั้นการจัดตารางสอนจำเป็นจะต้องคำนึงถึงจุดนี้ด้วย นอกจากนี้ช่วงการเรียนรู้จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน และเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน การใช้อาคารสถานที่ ห้องเรียน โรงฝึกงาน ห้องทดลอง จะต้องมีการใช้ตลอดเวลา จึงจะถือว่าการใช้อาคารสถานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องจัดทำ โดยเฉพาะแผนการสอนจะช่วยให้ครูเห็นแนวทางว่าจะเลือกกิจกรรมประสบการณ์อย่างไรให้กับเด็ก ที่จะทำให้เด็กอยากเรียน การจัดทำสื่อการเรียนอาจจะร่วมกันทำ เป็นการประหยัดแรงงาน และงบประมาณที่สำคัญคือ ผู้เรียนได้เรียนรู้ความสามารถ ความสนใจ และตรงกับความต้องการของชุมชน

6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครอง คณะกรรมการศึกษาของโรงเรียน และประชาชนในชุมชนนั้น เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งจะต้องทำติดต่อกันไปแต่ละครั้ง ไม่ควรนานเพราะจะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย การใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องช่วยประชาสัมพันธ์หลักสูตร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ จะช่วยได้มาก

7. การจัดสภาพแวดล้อมและการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการเรียนรู้ของเด็กไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็จะเป็นส่วนช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ เช่น การจัดบริการอาหารกลางวัน เด็กจะได้แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกและคุณค่าอาหารที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต การบริโภคอาหารที่ได้สัดส่วนและถูกสุขลักษณะ และมารยาทในการรับประทานอาหาร เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติโดยไม่รู้ตัว และผลจากการเรียนรู้นี้ จะช่วยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวเด็กต่อไป

8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

จะต้องกระทำเป็นขั้นตอน ถ้าจุดมุ่งหมายของการใช้หลักสูตรกำหนดไว้อย่างชัดเจน การประเมินเพื่อปรับปรุงก็จะทำได้ง่ายและตรงจุดว่า การปรับปรุงควรจะเริ่มที่จุดใดบ้าง ดังนั้น การนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในการที่จะชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรโดยตรง ดังที่ สัจด์ อุทรานันท์ (2528) ได้กล่าวว่า นักพัฒนาหลักสูตรทุกคนต่างก็ยอมรับความสำคัญขั้นตอนของการใช้หลักสูตรว่า มีความสำคัญยิ่งกว่าขั้นตอนอื่นใดทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากว่า ถึงแม้หลักสูตรจะสร้างไว้ได้ดีเพียงใดก็ตาม ยังไม่สามารถกล่าวได้ว่า หลักสูตรจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ถ้าหากการนำหลักสูตรไปใช้ดำเนินไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ดีพอ ความล้มเหลวของหลักสูตรย่อมเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

หลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ พุทธศักราช 2521

ความหมายของหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้ให้ความหมายของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพไว้ว่า หมายถึง กลุ่มประสบการณ์ที่จะสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ค่านิยมและนิสัยรักการทำงาน และเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

ธำรง บัวศรี (2521) ได้กล่าวว่า การศึกษาเพื่ออาชีพ หมายถึง การศึกษาที่เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะประกอบอาชีพได้ ทั้งที่เป็นอาชีพอิสระหรืออาชีพรับจ้าง ทั้งในส่วนที่ต้องให้ความรู้พื้นฐานและทักษะอย่างง่าย ๆ ตามความต้องการและความสามารถของผู้เรียน ให้เน้นหนักไปในด้านพื้นฐาน สร้างความสนใจ และความสำนึกในความสำคัญของงานอาชีพ (Career awareness) รวมทั้งการสร้างทัศนคติที่ต่องานอาชีพ

สวัสดิ์ จงกล (2527) ได้กล่าวถึง คำว่า พื้นฐานอาชีพ หรือ work oriented education หมายถึง การทำงานอย่างง่าย ๆ ไม่เป็นขนาดใหญ่มากำล้าง ไม่ซับซ้อนแต่มีระบบ และวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเหมาะกับวัยและระดับชั้นประถมศึกษา

จากความหมายของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพดังกล่าว สรุปได้ว่า กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มประสบการณ์หนึ่งที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้พื้นฐาน มีทักษะ และเจตคติที่ต่อการประกอบอาชีพต่อไปในวันข้างหน้า

ความสำคัญของหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพเป็นกลุ่มประสบการณ์หนึ่งที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์พื้นฐานในการทำงาน เพื่อให้เกิดทักษะและเจตคติที่ต่องานอาชีพ อันนั้นจะเป็นการวางพื้นฐานชีวิตให้แก่ผู้เรียน ในการที่จะนำความรู้ไปประกอบอาชีพต่อไปภายภาคหน้า

นิพนธ์ ไทยพานิช (2527) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและอาชีพไว้ว่า มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนและสังคมที่จะเตรียมนักเรียนแต่ละคนได้ดำเนินชีวิตและอยู่อาศัยในสังคมอย่างมีคุณภาพ มีความสุขทั้งด้านส่วนตัวและอาชีพ และงานที่ได้ตัดสินใจเลือก ได้ดำเนินชีวิตอย่างราบรื่น และผสมกลมกลืนกับสมาชิกผู้อื่นในสังคมและสิ่งแวดล้อม

สมพงษ์ พลสมบูรณ์ (2525) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนพื้นฐานการประกอบอาชีพในระดับประถมศึกษาไว้ว่า การศึกษาในระดับประถมศึกษาถือว่าเป็นการเตรียมพื้นฐานของชีวิตแก่บางคน เมื่อเรียนจบระดับประถมศึกษาแล้ว ทุกคนควรจะได้รับความรู้พื้นฐานความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน โรงเรียนจำเป็นต้องมีการสอน การฝึกปฏิบัติและสิ่งสอนในเรื่องการงานและอาชีพ ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักในชีวิตรุ่นใหม่ เพื่อให้เด็กเรียนได้มีพื้นฐานที่เพียงพอแก่การดำรงชีวิต เพราะทุกคนต้องทำงาน ต้องมีรายได้

ดังนั้น กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ จึงเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มีความสำคัญกลุ่มหนึ่งในโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เพราะเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่จะเสริมสร้าง ถ้าผู้เรียนมีนิสัยรักการทำงาน เป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำความรู้จากประสบการณ์ จากกระบวนการเรียนการสอน ไปใช้เป็นพื้นฐานในการทำงานและประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัยและความสามารถได้

จุดประสงค์กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

จุดประสงค์ของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ คือ

1. จุดประสงค์ทั่วไป มุ่งฝึกให้นักเรียนมีนิสัย และเจตคติที่ดีต่อการทำงานด้วยมือ มีความสำนึกในความเป็นไทย รู้จักเสียสละ ส่งเสริมสินค้าไทย มีคุณธรรมที่ดีต่ออาชีพ สนใจที่จะเลือกทำงานอิสระ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความมั่นใจในการปฏิบัติและการวางพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

2. จุดประสงค์เฉพาะของแต่ละงาน มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จากงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง และงานเลือก โดยเน้นให้นักเรียนมีประสบการณ์จากการทำงานง่าย ๆ สามารถนำความรู้ที่ได้จากโรงเรียนไปพัฒนาครอบครัวหรือท้องถิ่นของตนให้ดีขึ้น ส่งเสริมความสามารถ ความคิดวิชาการแขนงต่าง ๆ ที่เป็นสมัยใหม่อย่างสม่ำเสมอ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นจุดประสงค์เฉพาะเรื่องที่สามารถบ่งชี้พฤติกรรมที่ครูต้องการให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายของบทเรียนนั้น มากน้อยเพียงใด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้นั้น ได้คำนึงถึงลำดับขั้นของงานที่จะปฏิบัติเป็นขั้นตอน ความยากง่ายของเนื้อหา รวมไปถึงประสบการณ์เดิมของนักเรียนด้วย นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางที่ครูผู้สอนหรือ

ศึกษานิเทศก์ จะยึดถือเป็นแนวทางการสั่ง เกิดพฤติกรรมไปถึงการทดสอบและการประเมินผล

หลักการของหลักสูตรกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพดังนี้

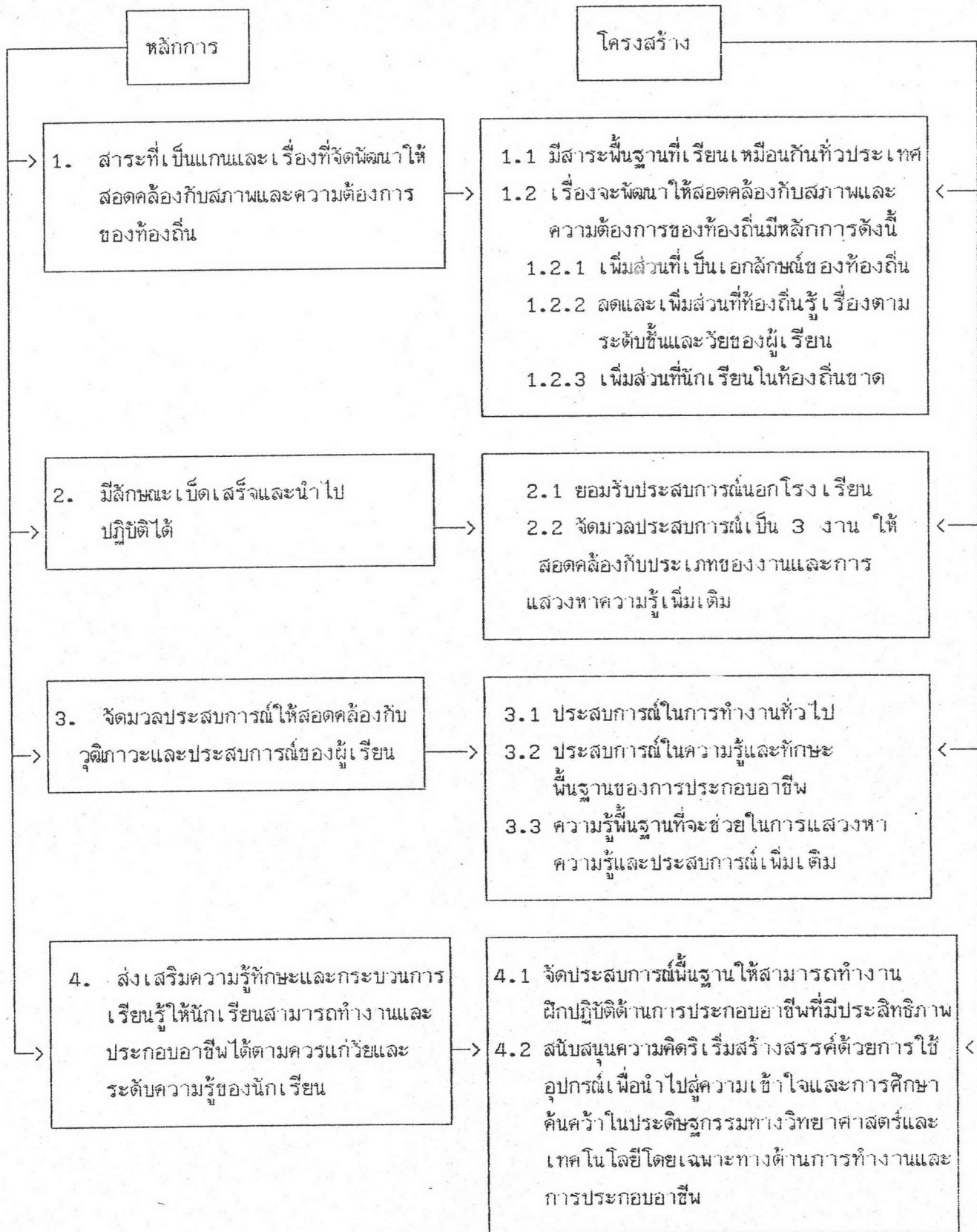
1. การส่งเสริมความรู้ ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถทำงานและประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัยและระดับความรู้ของนักเรียน
2. จัดมวลประสบการณ์ให้สอดคล้องกับบุคลิกภาวะและประสบการณ์ของนักเรียน
3. มีลักษณะ เปิดเสรีหรือจบในตัว และนำไปปฏิบัติได้
4. มีสาระของการเรียนรู้ที่เป็นแกนให้ทุกคน เรียนรู้ เหมือนกันหมดกับส่วนที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่น จัดทำรายละเอียดของหลักสูตรและวัสดุหลักสูตรให้ เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

โครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ

โครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพเป็นขอบเขตและแนวทางการจัดประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และบรรลุจุดประสงค์ของพฤติกรรม โดยแบ่งออกเป็นงานพื้นฐาน งานเลือก โดยกำหนดงานพื้นฐาน 3 งาน คือ งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่าง ส่วนงานเลือกนั้นกำหนดไว้ 5 งาน คือ งานช่าง งานประดิษฐ์ งานเกษตร งานบ้านและงานอาชีพท้องถิ่น ซึ่งงานพื้นฐานนั้นเป็นงานที่กำหนดให้เรียนตั้งแต่ระดับชั้น ป.1 - ป.6 ส่วนงานเลือก เป็นงานที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ชั้น ป.5 - ป.6 ได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล

สวัสดิ์ จงกล (2527) ได้อธิบายว่า การจัดทำโครงสร้างของหลักสูตรการงานและพื้นฐานอาชีพ จะต้องพิจารณาแนวคิดหลักของหลักการก่อน จากนั้นจึงจัดทำรายละเอียดของโครงสร้างให้สอดคล้องกับหลักการ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

องค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลและให้ผู้เรียนได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

ดังนั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไว้ดังนี้

1. ความพร้อมและความสามารถของนักเรียน

ความพร้อมและความสามารถของนักเรียนในด้านร่างกายและจิตใจ คือ พฤติกรรมแสดงออกซึ่งความรักในงาน ความพอใจ ความสนใจต่องานที่จะเรียนมีอย่างน้อยเพียงใด สำหรับความพร้อมในร่างกาย คือ กล้ามเนื้อของนักเรียนวัยต่าง ๆ หากยังไม่พร้อมก็จะมีอุปสรรคในการใช้เครื่องมือและการฝึกงาน

2. ความพร้อมของครูในด้านเจตคติ

ความพร้อมของครูในด้านเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความสนใจ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติจริงในแขนงต่าง ๆ ถ้าครูผู้สอนขาดความพร้อมดังกล่าวแล้ว ย่อมเป็นอุปสรรคในการดำเนินการสอนให้ได้ผลดีและมักเกิดปัญหา ดังที่ปรากฏอยู่ทั่วไป ในปัจจุบัน

3. ความพร้อมของผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู

ผู้บริหารและคณะครู ควรหาวิธีดำเนินการร่วมกัน สนับสนุนส่งเสริม มีศรัทธา และเข้าใจวัตถุประสงค์ เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ โดยให้ความร่วมมือ ทั้งร่างกาย แรงใจ และแนวความคิดช่วยอำนวยความสะดวก ย่อมช่วยให้การเรียนการสอนดีขึ้น

4. ความพร้อมในด้านสื่อการเรียนการสอน

ความพร้อมในด้านสื่อการเรียนการสอน จำเป็นมากที่จะต้องวางโครงการเตรียมการไว้ก่อนหลังจากเข้าใจหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพแล้ว การกำหนดการสอนและแผนการสอนก็จะติดตามมาตามระดับชั้นต่าง ๆ นอกจากนั้นใบงาน ใบแนะนำความรู้ สื่อประเภทเครื่องมือและวัสดุที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ตามลักษณะของการฝึกงาน เพื่อให้การสอนได้ผล ครูผู้สอนจะต้องทดลองใช้สื่อและหาความรู้ในด้านวิธีการถ่ายทอดให้พร้อมก่อนถึงเวลาสอน

5. ความพร้อมของผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองนักเรียนเป็นจุดที่สำคัญในการที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนของนักเรียนและการสอนของครูเป็นอย่างมาก ตั้งแต่สื่อและวัสดุฝึกงาน รวมทั้งแหล่งวิทยากรในชุมชน สถานประกอบการและวิทยากรในท้องถิ่น

6. ความเข้าใจหลักการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการทำงาน

และพื้นฐานอาชีพนั้น ผู้นิเทศจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตร แผนการสอน วิธีสอน การจัดเตรียมวัสดุและสื่อต่าง ๆ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติและการเตรียมการประเมินผลเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่จะจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปจากง่ายไปหายาก โดยยึดถือวัยของผู้เรียน ตามเป้าหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกัน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ คือ

1. ความพร้อมและความสามารถของนักเรียน
2. ความพร้อมของครู ผู้บริหาร และชุมชน
3. ความพร้อมในการใช้สื่อการเรียนการสอน
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มุ่งเน้นการสอนปลูกฝังกระบวนการทำงาน ทักษะในการทำงาน เจตคติ ค่านิยม และกิจนิสัยการทำงาน เพื่อเป็นพื้นฐานในงานอาชีพ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้ได้ผลดีตามเป้าหมายของหลักสูตรนั้น ครูจะต้องนำหลักการเรียนรู้มาใช้ขณะสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอแนะวิธีการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไว้ 7 วิธี ดังนี้ คือ

1. การสอนแบบสาธิต (demonstration method)

การสอนแบบนี้ ครูผู้สอนจะต้องฝึกทดลองก่อนการสอน จำเป็นต้องวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้า ก่อนที่นักเรียนจะลงมือปฏิบัติ ครูผู้สอนจะสาธิตการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนจนเสร็จ ให้นักเรียนเข้าใจก่อนแล้วจึงให้ลงมือทำ ครูเป็นผู้ควบคุมและแนะนำเป็นรายกลุ่ม หรือรายบุคคลจนเสร็จสิ้นการเรียนการสอน

2. วิธีสอนแบบโครงการ (project method) เป็นการสอนให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักออกแบบ หรือฝึกความชำนาญเพิ่มเติมขึ้นอีก ซึ่งต่อเนื่องจากโครงการเดิม ที่นักเรียนได้ผ่านมาแล้วด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือเท่านั้น

3. วิธีสอนแบบทดลอง (experimental method)

วิธีสอนแบบทดลองเป็นวิธีส่งเสริมให้นักเรียนได้พบกับความจริง มีโอกาสได้ทำการทดลองเป็นรายกลุ่ม หรือรายบุคคลด้วยตนเอง การค้นคว้าพิสูจน์หลักฐานการทดลองและการสรุปข้อเท็จจริงด้วยการลงมือปฏิบัติ นักเรียนได้ร่วมคิด ร่วมกันทำ เมื่อสำเร็จแล้วนักเรียนจะเข้าใจ เกิดความภาคภูมิใจ สรุปผลได้ถูกต้องและจดจำได้แม่นยำ

4. การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา (problem solving method)

เป็นวิธีการของครูผู้สอน จะส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหา และรู้คุณค่าของการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองและคณะ ซึ่งปัญหาในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพนั้นมีมากมาย เช่น ปัญหาการคัดเลือกวัสดุราคาถูกมาทดแทนวัสดุที่มีราคาแพงในการฝึกปฏิบัติงาน เป็นต้น

5. วิธีสอนด้วยการใช้แบบพิมพ์ (instruction sheet)

การสอนด้วยแบบพิมพ์ที่มุ่งให้นักเรียนศึกษาและเรียนรู้จากแบบพิมพ์ หรือเนื้อหาที่นักเรียนควรจะได้ศึกษาและเรียนรู้เนื้อหาสาระทางวิชาการ ที่ครูจะสอนในทางความรู้และภาคปฏิบัติ โดยจะจัดพิมพ์หรือกำหนดไว้อย่างเรียบร้อย มีคำแนะนำเป็นขั้นตอน แบบพิมพ์ที่เป็นความรู้เกี่ยวกับภาคปฏิบัติจะมีแบบพิมพ์ประกอบคำอธิบายวิธีทำเป็นขั้นตอน เช่น ใบงาน และใบแนะนำความรู้ ซึ่งมีใช้กันมากในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นต้น

6. การเรียนในห้องปฏิบัติการ (laboratory method)

คือ การเรียนในห้องปฏิบัติการ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนด้วยการกระทำ หรือการปฏิบัติจริง เพื่อสร้างประสบการณ์และทักษะในงานนั้นโดยตรง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ จึงนับว่าเป็นหัวใจของการสอนกลุ่มนี้ ซึ่งศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนควรเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนในห้องปฏิบัติการให้สัมพันธ์และต่อเนื่องจากการสอนทฤษฎี

7. การสอนแบบอภิปราย (discussion method)

การสอนแบบอภิปราย เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงออก เพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดซึ่งกันและกัน การแสดงความคิดเห็นจะเป็นการแสดงออกที่จะช่วยกันชี้ขาดได้ว่า สิ่งนั้นผิดหรือถูก หรือควรปรับปรุงแก้ไข

8. การสอนให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่น

งานกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มีงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง เป็นงานพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งงานทั้ง 3 มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ เช่น กิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้าน ทั้งงานบ้าน งานอาหาร และการตกแต่งบ้านด้วยงานประดิษฐ์งานช่างก็ผูกพันกับงานเกษตร ในการประกอบอาหารและจัดไม้ดอกไม้ประดับเพื่อความสวยงาม จะเห็นได้ว่าเนื้อหาภายในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพก็สัมพันธ์กันอยู่แล้ว ดังนั้น การสอนให้เกิดบูรณาการของการเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

แนวการปฏิบัติในการวัดผลและประเมินผลกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ แบ่งออกเป็น
ขั้นตอนตามแผนภูมิ ดังนี้

ขั้นที่ 1	ขั้นที่ 2	ขั้นที่ 3
<u>การประเมินก่อนเรียน</u> - พิจารณาว่านักเรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับเรียนเพียงใด - พิจารณากลุ่มนักเรียน - วัดพื้นฐานเบื้องต้นในงานของนักเรียน - การวางแผนการสอนว่าจะเริ่มอย่างไร	<u>การประเมินผลระหว่างเรียน</u> - ทราบว่านักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่ - เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน	<u>การประเมินผลปลายภาคและปลายปี</u> - ทราบว่านักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงใด - นักเรียนเก่ง อ่อนงานใด - จะปรับปรุงการเรียนการสอน โดยส่วนรวมอย่างไร

วิธีการประเมินผลกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ อาจใช้วิธีกว้าง ๆ ได้ 4 วิธี คือ

1. การสังเกต
2. การใช้แบบทดสอบ
3. การสัมภาษณ์
4. การตรวจผลงาน

การดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ นั้นมีลักษณะเฉพาะตัวที่ครูควรตระหนักเสมอว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการฝึกปฏิบัติจริงหรือสาธิตนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด และตรวจผลงานตามลำดับ ขั้นตอน ไม่ใช่คอยตรวจผลงานขั้นสุดท้ายหรือผลงานสำเร็จรูปเท่านั้น การประเมินผลงานควรประเมินตั้งแต่เริ่มปฏิบัติไปตามลำดับจนถึงขั้นสุดท้ายของกระบวนการทำงาน เพื่อที่ครูจะได้ทราบ

ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องนั้น ๆ บรรลุจุดประสงค์ ซึ่งพฤติกรรมที่แผนการสอน กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ นอกจากวิธีการจัดการเรียน การสอน และการวัดผลประเมินผลที่ควรต้องคำนึงถึงดังกล่าวแล้ว ยังมีสิ่งที่ควรคำนึงถึงอีก ประการหนึ่งก็คือ ผลผลิตซึ่งเป็นผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติงานของนักเรียน ซึ่งผลผลิตเหล่านี้มี เป็นจำนวนมาก ทั้งที่มีคุณค่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และที่ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทาง ด้านอื่น นอกจากเพื่อจุดประสงค์ของการเรียนรู้ของนักเรียนเพียงอย่างเดียว ผลผลิตเหล่านี้ได้มาจาก งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง ซึ่งต้องมีการลงทุนเป็นค่าวัสดุในการเรียนการ สอน จึงต้องใช้ผลผลิตให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้โดยเปล่าประโยชน์

ดุษฎี ดิษยบุตร (2527) ได้ให้ความหมายคำว่า ผลผลิตและการจัดการไว้ดังนี้คือ

ผลผลิตหมายถึง สิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการปฏิบัติงานของนักเรียนจากงาน ต่าง ๆ ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในลักษณะผลงานของนักเรียนทั้ง 3 งาน คือ งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง

การจัดการผลผลิต หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับผลผลิตที่ได้จาก การเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพทั้ง 3 งาน คือ งานเกษตร งานบ้าน งานประ ดิษฐ์และงานช่าง เพื่อให้ผลผลิตเหล่านี้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ และด้านคุณค่าทางการ เรียนรู้ หรือคุณค่าทางการศึกษา

การนำผลผลิตที่ได้จากการเรียนการสอนไปใช้ประโยชน์ สามารถดำเนินการได้หลาย แนวทาง ดังนี้คือ

1. การนำผลผลิตมาใช้ในโรงเรียน ผลผลิตต่าง ๆ จากกลุ่มการทำงานและพื้นฐาน อาชีพสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในโรงเรียนได้อย่างกว้างขวาง เช่น ในห้องเรียน ห้องทำงาน โรงฝึกงาน หรือในบริเวณอาคารหรือนอกอาคาร การนำผลผลิตจากกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มาใช้ในโรงเรียนจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซื้อหาสิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ ได้จำนวนมาก อีกทั้ง ยังช่วยให้บริเวณโรงเรียนสวยงามอีกด้วย

นอกจากนี้ ยังสามารถนำผลผลิตที่ได้จากการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มาใช้ในการเรียนการสอน ในงานอื่น ๆ หรือกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ เช่น นำผลผลิตจากงาน

เกษตรมาใช้ในการสอนงานบ้าน เรื่องการประกอบอาหาร การแปรรูปผลิตผลเกษตร การเก็บ
ถนอมผลิตผลเกษตร การจัดตกแต่งห้องรับแขกหรืออาคาร เป็นต้น

2. การจัดแสดงผลงานนักเรียน เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลการเรียนของนักเรียน
ซึ่งเป็นผลผลิตจากกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งจัดแสดงเพื่อเป็นการเผยแพร่ผลการเรียนของ
นักเรียนแก่ประชาชนในชุมชนและผู้ปกครอง

3. การจำหน่ายผลผลิต วิธีการจำหน่ายอาจจัดเป็นรูปร้านจำหน่ายผลิตผลของ
โรงเรียน หรือจัดในรูปแบบของสหกรณ์ โดยมุ่งให้นักเรียนเข้าใจถึงวิธีการคิดราคาของผลผลิตเพื่อ
จำหน่าย โดยคำนึงถึงด้านคุณภาพของผลผลิต ต้นทุน ที่ลงไปรวมถึงค่าแรงงาน ค่าเสื่อมราคาของ
อุปกรณ์และเครื่องมือ ตลอดจนการแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนนำไปปฏิบัติใน
ชีวิตจริงได้

4. การนำผลผลิตกลับไปบ้าน เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจที่สามารถทำ
ผลผลิตให้เกิดขึ้น และนำไปใช้ได้ แต่หากผลผลิตที่ได้ไม่เป็นที่ต้องการของนักเรียนก็อาจนำไป
จำหน่ายแล้วคืนเงินที่ได้จากการจำหน่ายให้แก่นักเรียน

จากการนำผลผลิตที่ได้จากการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไปใช้ประ
โยชน์ดังกล่าวมาแล้ว กระบวนการหรือวิธีการที่จะให้ได้ผลผลิตมานั้น ควรจะมีการนำเอาเนื้อหา
ของงานทั้ง 3 บูรณาการเข้าด้วยกัน เช่น การรวมเอาเนื้อหาของงานเกษตรและงานบ้านเกี่ยว
กับเรื่องการผลิตและการแปรรูปผลิตผลจากถั่วเหลือง เป็นต้น โดยงานเกษตรจะดำเนินการเกี่ยว
กับการปลูกบำรุงรักษา และเก็บเกี่ยวผลผลิต ส่วนงานบ้านจะดำเนินการในด้าน การแปรรูปผลิตผล
จากถั่วเหลืองเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น เป็นน้ำมันถั่วเหลือง เต้าเจี้ยว ซีอิ้ว เป็นต้น นอกจากนี้
ยังสามารถบูรณาการกับงานขายได้อีกด้วย โดยการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูปในลักษณะ
ต่าง ๆ เช่น ทำน้ำมันถั่วเหลืองบรรจุขวดหรือถุงพลาสติก จำหน่ายการจัดสอนในลักษณะ บูรณาการ
จะทำให้ให้นักเรียนเห็นและเข้าใจสภาพความเป็นจริงของมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ว่าสิ่งที่เรารู้
เป็นรายวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์นั้น โดยแท้จริงแล้วเป็นสิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อนำมาใช้ในการ
ชีวิตประจำวันทั้งสิ้น

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงต้องจัดให้สัมพันธ์กัน หรือผสมผสานกัน

ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้สรุปปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไว้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญและไม่ได้อำนาจให้การสนับสนุนการสอนกลุ่มประสบการณ์ ทั้งนี้เนื่องจากมีเจตคติที่ไม่ดี ความไม่เข้าใจถึงหลักการ และเป้าหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ประการสำคัญก็คือ การขาดประสบการณ์และความรู้ในด้านนี้ จึงทำให้ผู้บริหารมองไม่เห็นความสำคัญ
2. ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชานี้ ครูผู้สอนจะต้องมีทักษะเฉพาะงาน ต้องเอาใจใส่รักเรียนอย่างจริงจัง จากรายงานการติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2527) พบว่า ครูประมาณร้อยละ 60 ยังใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก ครูยังขาดความรู้และทักษะเฉพาะงาน ขาดเจตคติที่ต่อการสอน ขาดการวางแผนและการเตรียมการสอน
3. ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน มีหลายประการดังนี้
  - 3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการขาดความพร้อมในกระบวนการทำงานและความรับผิดชอบต่อการทำงานของนักเรียน
  - 3.2 ปัญหาประสบการณ์พื้นฐานที่แตกต่างกันของนักเรียน
  - 3.3 ปัญหาเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของนักเรียน
  - 3.4 ปัญหาเกี่ยวกับความสนใจและเจตคติของนักเรียน
4. ปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครองและชุมชน มีหลายประการดังนี้
  - 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครองยากจน ขาดความรู้ ขาดเจตคติ และความเข้าใจถึงหลักการ จุดหมายและวัตถุประสงค์สำคัญของหลักสูตร
  - 4.2 ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญในการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ โดยเฉพาะผู้ปกครองบางส่วนที่ต้องการให้บุตรหลานของตนเรียนวิชาสามัญเพื่อเป็นพื้นฐานในระดับสูงต่อไป
  - 4.3 ปัญหาเกี่ยวกับชุมชน คนในชุมชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ และไม่เห็นความสำคัญ จึงไม่สนับสนุนการศึกษาของชุมชน

ความหมายของแผนการสอน

สำลี ทองธิว (2527) ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ว่า คือ สิ่งที่ระบุกระบวนการสอน กล่าวถึง กระบวนการสอนที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการเรียนการสอนจริงของครู เพื่อให้ครูผู้สอนได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป เปรียบแผนการสอนเสมือนพิมพ์เขียวย่อ ๆ ของพิมพ์เขียวใหญ่ แสดงรายละเอียดของแต่ละห้องในตัวบ้านใหญ่อีกทีหนึ่ง

กรมวิชาการ (2533) ได้ให้ความหมายแผนการสอนไว้ว่า แผนการสอนคือ การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอน ตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์การสอน และการวัดผลประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อ ๆ ให้นำสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ และตรงกับชีวิตจริงในท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ว่า แผนการสอนคือ เอกสารสำหรับผู้สอนและเป็นเครื่องมือให้ผู้สอนยึดเป็นแนวในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532) ได้กล่าวว่า แผนการสอน เป็นแผนซึ่งกำหนดขั้นตอนการสอนที่คร่อม่วงหวังจะให้ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาและประสบการณ์หน่วยใดหน่วยหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2531) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ว่า แผนการสอนเป็นเอกสารที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างและแนวทางของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แผนการสอน เป็นข้อกำหนดและวิธีการที่สร้างขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งจะมีรายละเอียดเพิ่มเติมหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการกำหนดความคิดรวบยอด จุดหมาย เนื้อหา กิจกรรมเสนอแนะ คาบเวลา สื่อการสอนการวัดและประเมินผล ภาคผนวกและอื่น ๆ

จันทร์ คุปตะวาทีน (2527) ได้กล่าวว่า แผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นเอกสารประกอบหลักสูตรชนิดหนึ่งที่จะช่วยให้ครูได้นำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำนักเรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของการศึกษาได้

สรุปความหมายของแผนการสอนได้ดังนี้ว่า แผนการสอน หมายถึง เอกสารประกอบหลักสูตรชนิดหนึ่งที่ครูใช้เป็นคู่มือสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์ การสอน และการวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียนในบทเรียนแต่ละบท เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

แผนการสอนนับว่าเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ครูได้ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ จันตรี คุปตะวาทีน (2527) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของแผนการสอนไว้ดังนี้

1. แผนการสอนช่วยอำนวยความสะดวกแก่ครูที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอน โดยเฉพาะการสอนในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้เกิดความเข้าใจกระบวนการสอน สามารถสอนได้และถ้าเกิดกรณีจำเป็นต้องเปลี่ยนตัวผู้สอนหรือจัดผู้สอนแทน ก็จะไม่กระทบกระเทือนนักเรียนจนเกินไป
2. แผนการสอนช่วยผู้บริหารและพื้นที่ครูรู้แนวทางที่จะให้คำแนะนำ ตลอดจนให้ความสนับสนุนในด้านต่าง ๆ
3. แผนการสอนสามารถชี้เป็นแนวทางในการจัดทำกำหนดการสอนเพื่อให้สอนได้สะดวก ครูจะเข้าใจและมองเห็นงานของตนได้ล่วงหน้าชัดเจน

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2521) ได้กล่าวว่า การทำแผนการสอนจะช่วยให้ครูสอนดีขึ้น เพราะครูได้มีโอกาสนึกถึงความมุ่งหมายของบทเรียน หัวข้อสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเร็วขึ้น การจัดเตรียมสื่อการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนที่เหมาะสม นอกจากนี้แล้วยังช่วยให้นักเรียนด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น เพราะได้เตรียมวางแผนไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะทำการสอน เด็กเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาในตัวครู เพราะการสอนของครูเข้าใจง่าย เป็นระเบียบ ไม่สับสน แผนการสอนยังเป็นหลักฐานให้ครูทราบว่านักเรียนได้เรียนอะไรไปบ้างแล้ว และพร้อมที่จะเรียนอะไรต่อไป ซึ่งเป็นการช่วยให้การสอนติดต่อสัมพันธ์กัน ทั้งในวิชาเดียวกันและกับวิชาอื่น ๆ ซึ่งเป็นความมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาในปัจจุบัน

ดังนั้น แผนการสอนจึง เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญสำหรับครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ส่วนประกอบของแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มีดังนี้

1. เรื่องที่จะสอน สำหรับกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ แบ่งออกเป็น 3 งาน คือ งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่าง ซึ่งแต่ละงานก็จะกำหนดเรื่องที่จะสอนไว้เป็นจำนวนหลายเรื่อง ในแต่ละระดับชั้นเรียน
2. กำหนดเวลาเรียน การกำหนดเวลาเรียนในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ จะกำหนดเวลาเรียนในแต่ละเรื่องเป็นจำนวนหลายคาบ ซึ่งในการแบ่งคาบเวลาเรียน จะต้องให้เหมาะสมกับเนื้อหา ในแต่ละเรื่องที่จะสอน
3. ความคิดรวบยอด หมายถึง ความคิดที่เป็นหลักฐานเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งเป็นผลสรุปจากความหมายหลาย ๆ ประการ ที่เกี่ยวกับสิ่งนั้น และเป็นเรื่องที่นักเรียนควรรู้และเข้าใจ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ความคิดรวบยอดจะเป็นแนวทางสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่จุดประสงค์ของบทเรียน และยังช่วยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาอีกด้วย
4. จุดประสงค์ คือ สิ่งที่สำคัญมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ การกำหนดจุดประสงค์ จึงควรกำหนดไว้ให้ชัดเจนและสอดคล้องกับความคิดรวบยอด เพื่อสะดวกต่อการนำมาวิเคราะห์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดเรียงลำดับชั้นตอนให้เหมาะสม
5. คุณสมบัติและคุณธรรมที่ต้องการ เน้นเป็นการนำคุณสมบัติและคุณธรรมในจริยศึกษามาสอดแทรกไว้ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เพื่อเน้นให้ครูนำไปปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ทั้งคุณธรรมในการทำงานหรือการประกอบอาชีพกับคุณธรรมที่นักเรียนทั่วไปจะต้องมี
6. เนื้อหา การเรียนการสอนในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ นั้น เน้นการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาสาระ ดังนั้น ครูจะศึกษารายละเอียดของเนื้อหาสาระได้จากเอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง หรือจากใบความรู้ที่อยู่ในภาคผนวกของแผนการสอน
7. กิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนการสอนในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยใช้เครื่องมือและวัสดุเป็นสื่อ ดังนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนจึงเน้นทักษะในด้านการปฏิบัติจริง ความรู้ ความเข้าใจและเจตคติ โดยให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมการเรียนให้มากที่สุด จะต้องมีกิจกรรมการสอนหลายรูปแบบ เช่น การปฏิบัติจริง การศึกษานอกสถานที่ การทดลอง การอภิปราย การสาธิตและการรายงาน เป็นต้น
8. สื่อการเรียน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนที่ครูจะต้องใช้เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และสิ่งเร้าความสนใจของนักเรียน

9. การวัดผล การวัดผลในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพจะเน้นในกระบวนการทำงานมากกว่าผลงาน ใช้วิธีการสังเกต การตรวจผลงาน และการทดสอบ

นอกจากส่วนประกอบของแผนการสอนทั้ง 9 ประการดังกล่าว ในแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ยังมีส่วนประกอบที่จะช่วยให้ผู้ใช้แผนการสอนมีความเข้าใจขึ้นอีก คือ

1. คำชี้แจงประกอบการใช้แผนการสอน เป็นการแนะนำให้ผู้สอนเข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์การสอน การจัดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล

2. ใบบางประกอบแผนการสอน ในแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพมีลักษณะที่แตกต่างจากแผนการสอน กลุ่มประสบการณ์ คือ จะมีใบบางประกอบการสอนแต่ละเรื่อง ใบบางนี้จะแสดงขั้นตอนในการทำงานด้วยคำอธิบาย ประกอบภาพ เพื่อช่วยให้ครูสอนได้สะดวกยิ่งขึ้น และเป็นการฝึกให้นักเรียนคิดและวางแผนในการทำงานด้วยตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3. ภาคผนวก เป็นส่วนท้ายของแผนการสอน ประกอบด้วยใบความรู้และแบบบันทึกต่าง ๆ ใบความรู้มีไว้สำหรับครู เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่จะสอนการปรับแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

แผนการสอนต้นแบบที่กรมวิชาการจัดทำขึ้นนั้น มีจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่นักเรียนทั่วประเทศต้องเรียนรู้เหมือนกัน แต่ในขณะที่เดียวกันก็ได้คำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละท้องถิ่น จึงเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสปรับแผนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ครูในแต่ละท้องถิ่นได้ช่วยกันจัดทำขึ้น เพื่อใช้ให้เหมาะสมกับวัย ความต้องการ และสภาพแวดล้อม ตัวนักเรียน ซึ่งเรียกว่า การปรับแผนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

การปรับแผนการสอนนั้น มีหลายหน่วยงานด้วยกันที่นำแผนการสอนต้นแบบมาปรับให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น คือ

1. เขตการศึกษาหรือจังหวัด หรืออำเภอ วิธีดำเนินงานคือ จัดทำโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้และประสบการณ์ ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้มีความรู้ ทักษะเฉพาะอาชีพ ครู และผู้บริหารมาช่วยกันจัดทำแผนการสอนระดับเขตหรือจังหวัด อาจทำในลักษณะที่เป็นแผนการสอนระดับหน่วย หรือระดับบทเรียนแล้ว พิมพ์ขึ้นใช้ในจังหวัด

2. กลุ่มโรงเรียน โดยคณะครู ซึ่งเป็นตัวแทนของโรงเรียนต่าง ๆ ในกลุ่มเดียวกัน มาร่วมกันจัดทำแผนการสอนระดับบทเรียน ซึ่งมีรายละเอียดเฉพาะท้องถิ่น มากกว่า หน่วยงาน ระดับเขต หรือระดับจังหวัดจัดทำ

3. โรงเรียนจัดทำเอง โดยโรงเรียนมอบหมายให้คณะครูที่สอนกลุ่มการทำงานและ พื้นฐานอาชีพด้วยกัน นับว่าเป็นการนำแผนการสอนที่เหมาะสมที่สุด เพราะผู้ใช้เป็นผู้ปรับแผนการ สอนที่ตนนำไปใช้ด้วยตนเอง

วิธีปรับแผนการสอน กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

1. จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละเรื่อง ผู้ปรับแผนการสอนอาจจะเพิ่มจุดประสงค์ขึ้น ก็ได้ เพื่อต้องการให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น เช่น จุดประสงค์ในแผนการสอน กลุ่มการทำงาน และ พื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของเขตการศึกษา 1 จัดทำ ได้เพิ่มจุดประสงค์งานบ้านเรื่อง เสื้อผ้าและการแต่งกาย ซึ่งแผนการสอนต้นแบบมีจุดประสงค์ให้นักเรียนเย็บตะ เช็บธรรมดาด้วย จักรได้ แต่แผนการสอนของเขตการศึกษา 1 เพิ่มจุดประสงค์ให้นักเรียนสามารถเย็บตะ เช็บ ต่าง ๆ ได้ ส่วนจุดประสงค์ข้ออื่น ๆ ยังคงไว้ตามเดิม

2. เนื้อหา แผนการสอนต้นแบบได้กำหนดเนื้อหาสาระไว้เพียงหัวข้อหรือเค้าโครงเท่านั้น หรืออาจให้รายละเอียดเพิ่มเติมไว้ในภาคผนวก เมื่อครูจะนำมาสอน ควรจะศึกษาและนำมา ปรับให้สอดคล้องต่อการจัดการเรียนการสอน ควรจะศึกษาและนำมาปรับให้สอดคล้องต่อการจัดการ เรียนการสอน ทำให้นักเรียนได้รู้เนื้อหาที่ละเอียด เป็นลำดับ uly แบ่ง เป็นหน่วยย่อยในการสอนแต่ละคาบ

3. กิจกรรม ในแผนการสอนต้นแบบได้จัดกิจกรรมเสนอแนะไว้ เพื่อเป็นแนวทางที่ ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ตามประสงค์ที่กำหนดไว้และทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอดซึ่ง ครูอาจดัดแปลงหรือปรับกิจกรรมใหม่ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสถานการณ์ของ โรงเรียน

4. สื่อการเรียน ในแผนการสอนได้กำหนดสื่อการเรียน ที่เป็นทั้งของจริง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ อาจปรับโดยหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นมาแทนได้

5. การวัดผล ในแผนการสอนต้นแบบได้กำหนดวิธีการวัดผลได้หลายวิธี สามารถนำไปปรับไปใช้ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียนตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละ เรื่องที่จะสอนได้

6. พิจารณาแบ่งเนื้อหากิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาเรียน เพื่อให้นำมาสอนในแต่ละครั้งหรือแต่ละวัน

การใช้แผนการสอน กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

ครูผู้นำแผนการสอนไปใช้ในโรงเรียน ควรปฏิบัติดังนี้

1. อ่านแผนการสอนในเรื่องที่ต้องสอนทุกกลุ่มงานอย่างคร่าว ๆ เพื่อให้รู้ว่า จะจัดการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง และอ่านคำชี้แจงในการใช้แผนการสอน
2. ศึกษาและทำความเข้าใจส่วนประกอบของแผนการสอนให้ละเอียด ตั้งแต่ความคิดรวบยอดและจุดประสงค์ การจัดคาบเวลาเรียน เนื้อหา คุณสมบัติและคุณธรรมที่ต้องการเน้น สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนวิธีการวัดผลและประเมินผลเพื่อเป็นการเตรียมการสอนก่อนลงมือปฏิบัติการสอนจริง
3. พิจารณาแผนการสอนแต่ละแผนว่า แผนใดสามารถนำไปใช้ได้ทันที และแผนใดที่จะต้องปรับให้เหมาะสมก่อนใช้
4. กำหนดเนื้อเรื่องและกิจกรรมที่จะสอนในแต่ละสัปดาห์ แต่ละเดือน หรือตลอดปี พร้อมทั้งจัดคาบเวลาเรียนแต่ละแผนย่อยให้พอดีที่หลักสูตรได้กำหนดไว้
5. ศึกษาใบงานประกอบแผนการสอนแต่ละเรื่อง
6. จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน จัดเตรียมใบงานสำหรับนักเรียน
7. บันทึกข้อคิดเห็น

สรุปได้ว่า การนำแผนการสอนไปใช้นั้น การศึกษาทำความเข้าใจในส่วนประกอบและรายละเอียดต่าง ๆ ของแผนการสอน นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครูผู้สอน ทั้งนี้เพื่อครูจะได้รับแนวทางในการจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน และสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติการสอน เพื่อให้การสอนของครูบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในอันที่จะก่อให้เกิดผลดีสำหรับผู้เรียนด้วย

โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง

ความเป็นมา

ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มุ่งเน้นการดำเนินงานตรงไปยังนักเรียน ซึ่งเป็นบุคลากรเป้าหมายที่สำคัญ จึงได้จัดโครงการพัฒนาการเรียนการสอน ตามโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษาชั้นต้น ด้วยการจัดทำโครงการพัฒนาการเรียนการสอนที่สำคัญ 5 โครงการ ตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 อันได้แก่ กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ ภาษาไทย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ สำหรับกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพนั้นเป็นโครงการหนึ่งใน 5 โครงการดังกล่าว ที่จะเร่งพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมาย ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ และจากการสรุปผลการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ด้านคุณภาพการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ จากการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศ พบว่า กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มีคะแนนเฉลี่ยเพียง ร้อยละ 57.60 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ด้านคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไว้ว่า นักเรียนจะต้องได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง จนเกิดทักษะพื้นฐานในงานอาชีพ มีเจตคติและกิจนิสัยที่ดีในการทำงาน และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และครูผู้สอนต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้และทักษะปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพแต่ละงาน ทั้งในส่วนที่เป็นงานพื้นฐานและงานเลือก รวมทั้งวิธีวัดผลประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยมีคะแนนเฉลี่ยในภาคทฤษฎีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และในภาคปฏิบัติไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฉบับที่ 6

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ยังประสบปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ในอันที่จะให้บรรลุตามเป้าหมายดังกล่าว คือ โรงเรียนยังขาดการวางแผนที่เด่นชัด ในการจัดการ

เรียนการสอนในแต่ละเนื้อหาวิชา ซึ่งอยู่ในกลุ่มประสบการณ์เดียวกัน ขาดการบูรณาการหรือผสมผสาน ซึ่งกันและกันในแต่ละเนื้อหาวิชา เช่น วิชาทำงานบ้าน งานเกษตร และงานประดิษฐ์ ที่จะนำไปใช้เพื่อให้บรรลุผลตามหลักการและจุดหมายของหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพที่ได้กำหนดไว้ ประกอบกับนักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดการฝึกทักษะพื้นฐานการประกอบอาชีพ ที่จะสามารถนำประสบการณ์จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตตามควรแก่วัยและเป็นพื้นฐานในงานอาชีพต่อไปในอนาคต ยังขาดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะที่จัดให้เกิดการบูรณาการงานทั้งสาม อันได้แก่ งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง ให้มีลักษณะที่หลอมหรือประสานสัมพันธ์กัน และสามารถนำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น การนำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในงานเกษตรไปใช้ในการประกอบอาหาร ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในงานบ้าน หรือใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวัน ซึ่งขณะนี้นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง บางส่วนยังขาดแคลนอาหารกลางวัน เนื่องจากมีฐานะยากจน ไม่สามารถซื้ออาหารกลางวันรับประทาน ซึ่งจัดจำหน่ายภายในโรงเรียนได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าว และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง จึงจัดโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาชั้นมา โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ตามโครงการ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียนในกลุ่มวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
2. เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่าง ซึ่งอยู่ในกลุ่มประสบการณ์เดียวกัน
3. เพื่อให้กิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน มีส่วนเอื้ออำนวยซึ่งกันและกัน ในลักษณะที่เรียกว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครบวงจร

เป้าหมายของโครงการ

1. โรงเรียนในโครงการสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ให้เด็กอำนวยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวันและสหกรณ์โรงเรียน
2. เพื่อให้เด็กนักเรียนมีโอกาสรับประทานอาหารกลางวันที่เกิดจากผลผลิตในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
3. เพื่อนำผลผลิตที่เกิดจากการผลิตในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในส่วนที่เหลือจากอาหารกลางวัน ไปจัดจำหน่ายในกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

วิธีดำเนินงานตามโครงการ

การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง นั้น ได้ดำเนินงานตามโครงการโดยการปรับแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในแขนงวิชางานเลือกของเขตการศึกษา 8 ชั้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนแต่ละท้องถิ่น และนำแผนการสอนที่จัดทำขึ้นนี้ไปใช้ในโรงเรียนตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. การเตรียมดำเนินงานตามโครงการ
  - 1.1 การศึกษาแนวทางการดำเนินงาน
  - 1.2 การคัดเลือกโรงเรียนเพื่อเข้าโครงการ
  - 1.3 การเตรียมบุคลากร
  - 1.4 การวางแผนการปฏิบัติงาน
  - 1.5 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. การดำเนินงานตามโครงการ
  - 2.1 การจัดทำแผนการสอน
  - 2.2 การนำแผนการสอนไปใช้ในโรงเรียน

2.3 นิเทศติดตามผลการเรียนการสอน

3. การประเมินผลการใช้แผนการสอน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จรงค์ษ์ รัตนวิฑูรย์ (2532) ได้วิจัย เรื่องการศึกษาการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงแผนการสอนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมการดำเนินงาน มีการเตรียมการดำเนินงานด้วยการศึกษาแนวการดำเนินการ กำหนดโรงเรียนและรูปแบบการดำเนินงานแล้วจึงดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กในด้านต่าง ๆ ปัญหาสำคัญที่พบในการเตรียมดำเนินงานคือ ขาดเอกสาร แหล่งวิชาการสำหรับค้นคว้า ไม่มีข้อมูลของโรงเรียนที่ครบถ้วนสมบูรณ์และไม่ทราบขอบเขตที่ท้องถิ่นจะสามารถดำเนินการปรับหลักสูตรได้

2. การดำเนินงานตามโครงการ มีการดำเนินงานตามที่เตรียมไว้ทุกอย่างคือ มีการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบในการจัดทำแผนการสอน จัดทำแผนการสอน และประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบโดยวิธีการประชุม ปฏิบัติการ และประชุมชี้แจง ปัญหาสำคัญที่พบในการดำเนินงานคือคณะทำงานมีภารกิจอื่นมาก ไม่สามารถจัดทำได้เต็มที่ ระยะเวลาในการจัดทำไม่เพียงพอ ขาดวิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน การประสานงานไม่สะดวก ขาดเอกสารแหล่งวิชาการสำหรับค้นคว้า

3. การนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีการนิเทศการใช้แผนการสอนด้วยการสังเกตการสอน การให้คำปรึกษาหารือและสนทนาทางวิชาการ การปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับความสะดวกของพื้นที่และตามความต้องการของโรงเรียน ส่วนการประเมินผลการใช้แผนการสอนยังไม่มี การประเมินผล ปัญหาที่พบคือ ขาดการวางแผนการดำเนินงานประเมินผล ผู้นิเทศจากภายนอกมีจำนวนน้อย ผู้นิเทศไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามปฏิทินงานและการสรุปรายงานผลยังไม่มีรูปแบบข้อมูลที่ชัดเจน

ธำรง ชูทัพ (2521) ได้วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ปัญหาและความต้องการ ของท้องถิ่นที่ควรพิจารณาในการจัดหลักสูตร เฉพาะกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพคือ นักเรียนขาด ความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ ประชาชนขาดความรู้ในการเกษตร เช่น การทำนา ทำ ส่วน ทำไร่ ขาดความรู้ในเรื่องการใช้ปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืชอย่างถูกต้อง ดังนั้น เนื้อหาของ หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพที่ควรปรับเข้ากับท้องถิ่นคือ จัดให้สอนวิธีการปรับปรุงการทำนา ปรับปรุงที่ดิน การทำสวนทำไร่ การพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่น การเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว ในด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การสำรวจสภาพท้องถิ่น การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช การ อดสาหกรรมในครอบครัว งานเสื้อผ้า งานประดิษฐ์ งานปั้น

อรุณ บุญสวัสดิ์ (2522) วิจัยเรื่อง ความเป็นไปได้ในการแปลงหลักสูตรประถมศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยในส่วนนี้เกี่ยวกับกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ สรุปได้ ดังนี้ ประชาชนขาดความรู้ในการทำนาทำสวน ทำไร่ อย่างถูกต้อง ขาดความรู้ในการใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช ส่วนด้านเนื้อหาของหลักสูตรกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพที่ควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับท้องถิ่นคือการทำนา การปรับปรุงที่ดิน การทำสวน ทำไร่ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้แก่ครอบครัวด้านเกษตร ด้านการเลี้ยงสัตว์ การสำรวจสภาพท้องถิ่น การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อดสาหกรรมในครอบครัว งานปั้นและงาน เสื้อผ้า

ภิรมย์ ศรีเพชร (2527) ได้วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความต้องการและการปฏิบัติ จริงในการฝึกปฏิบัติด้านการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพุมธานี ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ใน กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ นักเรียน สนใจมากที่สุดคืองานประดิษฐ์ รองลงมาคืองานเกษตร

อุดมชัย ช่อมขุนทด (2530) ได้วิจัยเรื่อง การนำประสบการณ์จากการเรียน กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับประถมศึกษาที่ไม่ ได้ศึกษาต่อ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาที่ ไม่ศึกษาต่อ นำประสบการณ์จากการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพทางด้านงานบ้านไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนงานเกษตรและงานประดิษฐ์อยู่ในระดับน้อย

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่อยากเรียนตัดเย็บเสื้อผ้า การเลี้ยงสัตว์ ซ่อมแซมเครื่องยนต์ ไฟฟ้า และเสริมสวย เพราะต้องการจะนำความรู้ไปประกอบอาชีพหรือหารายได้พิเศษให้เป็นประโยชน์กับตนเองและสมาชิกในครอบครัว แต่เนื้อหาวิชาดังกล่าวกลับไม่ได้เรียนมาเลย ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาของหลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และสภาพที่เป็นจริงของท้องถิ่น

พูนสิน ตระการจันทร์ (2528) ได้วิจัยเรื่องการส่งเสริมการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ของผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่พอใจในผลงานของเด็กที่ปฏิบัติในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ผู้ปกครองนักเรียนสนับสนุนให้จัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ผู้ปกครองนักเรียนมีปัญหาวินิจฉัย ส่งเสริมการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพคือผู้ปกครองยากจนและเด็กบางคนไม่ค่อยสนใจทำงาน

ภิรมย์ ศรีเพชร (2527) ได้วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความต้องการและการปฏิบัติจริงในการฝึกปฏิบัติด้านการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ นักเรียนสนใจมากที่สุดคือ งานประดิษฐ์ รองลงมาคืองานเกษตร ในด้านความต้องการในการฝึกปฏิบัติสูงกว่าการได้ปฏิบัติจริง ในด้านผู้ปกครองนั้นผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้นักเรียนเรียนงานต่าง ๆ ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และไม่ให้ความร่วมมือในการติดตามผลการปฏิบัติของนักเรียนเท่าที่ควร เพราะทางโรงเรียนขาดประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

พิชัย เอี่ยมสอาด (2531) ได้วิจัยเรื่อง การจัดสอนงานเลือกกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านการเตรียมการ ส่งเสริมให้มีการฝึกปฏิบัติภายในโรงเรียน การนำทรัพยากรของท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่ ได้แก่ การเชิญวิทยากรพิเศษเกณฑ์ในการจัดสอนงานเลือกส่วนใหญ่ พิจารณาความพร้อมของโรงเรียน ปัญหาด้านการเตรียมการได้แก่ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านวิชาชีพที่มีในท้องถิ่น ความพร้อมของโรงเรียนในการจัดสอนไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ห่างจากสถานฝึกงานมากเกินไป บุคลากรภายในโรงเรียนขาด

ความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดบริการแนะแนว

ด้านการดำเนินการ ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากผู้บริหารและผู้ที่ได้รับมอบหมายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่มีการเตรียมทุกครั้ง อุปกรณ์การสอนที่จัดทำขึ้นเอง ส่วนใหญ่จัดทำโดยครูและนักเรียน มีการทดสอบความรู้พื้นฐานของ นักเรียนก่อนทำการสอน ปัญหาด้านการดำเนินงาน ได้แก่ การขาดงบประมาณในการสนับสนุน การจัดการเรียนการสอน ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอ ความรู้พื้นฐานของนักเรียนแตกต่างกัน สื่อการเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมของสถานที่ ฝึกปฏิบัติไม่เหมาะสม

ด้านการติดตามผล การปฏิบัติในการติดตามและประเมินผลการจัดสอนงานเลือกโดยวิธี สั่ง เกิดจากการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้รับผิดชอบโดยผู้บริหารและครูผู้สอน ผลจากการติดตามผล และประเมินผลการจัดสอนงาน เลือกไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นข้อมูลการจัดสอนงานเลือก ส่วนปัญหา ด้านการติดตามผล ได้แก่ ขาดเครื่องมือ ขาดการกำหนดแนวทางการติดตามและการประเมินผล ให้ชัดเจน และขาดการกำหนดผู้รับผิดชอบโดยตรง

ไชยพร ตัณฑุ์จันนที (2525) ได้วิจัยเรื่องสภาพการเรียนการสอนวิชาชีพพื้นฐานอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในเขตการศึกษา 8 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านการเรียนของนักเรียนและด้านการสอนของครูผู้สอน กิจกรรมที่ครู ปฏิบัติได้ ระดับน้อยได้แก่ การเชิญวิทยากรหรือบุคคลในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน การพานักเรียนออกไปดูงานด้านวิชาชีพในท้องถิ่นและการให้นักเรียนทำป้ายนิเทศเกี่ยวกับงานอาชีพ สื่อการเรียนการสอนมีอยู่ในระดับน้อยและนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยออกไปฝึกปฏิบัติงานในสถานที่ต่าง ๆ นอกโรงเรียน

2. ปัญหาการเรียนการสอนวิชาชีพพื้นฐานอาชีพในด้านต่าง ๆ พบว่า เรื่องที่เป็นปัญหา ระดับมากได้แก่ ครูไม่เพียงพอ ขาดแคลนหนังสือคู่มืออุปกรณ์ที่ใช้ฝึกงานและเครื่องมือต่าง ๆ ขาดโรงฝึกงาน ห้องปฏิบัติงาน สถานที่ทดลองวิชาชีพ

วันเพ็ญ เกตุสกุล (2526) ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์แผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษา 5 และ 6 ของเขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. แผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษา 5-6 เขตการศึกษา 5 มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นมี 3 แผนงาน คือ แผนงานบ้าน งานเกษตร

และแขนงงานอาชีพอื่น ส่วนแขนงงานช่าง เรื่องงานไม้และแขนงงานช่างประดิษฐ์ ทุกเรื่องยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพราะ เป็นอาชีพที่ไม่มีแพร่หลายทั่วไป

2. งานการปรับปรุงแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้จริงในท้องถิ่น และสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น ควรมีการเพิ่มรายการสอนพื้นฐานวิชาชีพต่าง ๆ ดังนี้ แขนงงานอาชีพอื่น เรื่องงานอุตสาหกรรมย่อยในท้องถิ่น

ชำนาญ วัฒนะ (2529) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ใช้ครูวิชาการกลุ่มมากที่สุดในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยเชิญมาในลักษณะเป็นวิทยากรให้ความรู้ สาธิตและขอคำปรึกษา

2. ปัญหาและอุปสรรคของการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนที่ประสบมากที่สุด คือ โรงเรียนไม่มีงบประมาณค่าตอบแทนวิทยากรในชุมชนประเภทบุคคลที่เชิญมาเป็นวิทยากรและประชาชนที่เชิญมาไม่มีเวลาเพียงพอ

3. ครูใช้วัดหรือสถานที่สำคัญทางศาสนามากที่สุดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล (2530) ได้วิจัยเรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพพิชชางานเสือกในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน มีการจัดทำกำหนดการสอนและบันทึกการสอน โดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำ มีการจัดทำเอกสารประกอบด้วยหลักสูตรได้แก่ แผนการสอน กำหนดการสอน บันทึกการสอนและใบงาน ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ เอกสารประกอบหลักสูตรที่ครูส่วนใหญ่ใช้ได้แก่ คู่มือการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ แผนการสอนระดับเขตการศึกษา หนังสือความรู้สำหรับครูและกำหนดการสอน

2. ด้านการจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ด้านการเตรียมครูผู้สอนมีการสำรวจความพร้อมของครูผู้สอนก่อนเปิดการสอน เลือกลงแต่ละแขนงงานด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การเตรียมครูผู้สอนเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรด้วยวิธีการแจกเอกสารแนวการสอนให้ศึกษาพร้อมกับหลักสูตรและ

ขอข่ายวิชา สนับสนุนให้ครูเข้าอบรมระยะสั้น

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่มีการเตรียมการเรียนการสอนทุกครั้ง มีการชี้แจงแผนการเรียน และแผนการฝึกปฏิบัติงานให้นักเรียนทราบตลอดเปิดภาคเรียน มีการชี้แจงจุดประสงค์ในการเรียนเตรียมแผนการสอนแต่ละครั้งให้นักเรียนทราบก่อนการสอนทุกครั้งและมีการชี้แจงข้อบกพร่องในการฝึกปฏิบัติของนักเรียน

ศึกษา สม.เชื้อ (2524) ได้วิจัยเรื่องปัญหาการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านตัวครูผู้สอน ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนชั้นประถมศึกษาค่อนข้างน้อย โรงเรียนสามารถจัดครูสอนเฉพาะกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพได้เพียงร้อยละ 2.2 ครูส่วนใหญ่ได้นำความรู้มาใช้ได้น้อยมาก

2. ด้านหลักสูตร ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอนและขาดเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีขนาดพอเหมาะกับการใช้งานของเด็ก โรงเรียนจัดการประชาสัมพันธ์กับบุคคลในท้องถิ่นให้มีความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพน้อยมาก รวมทั้งการใช้แหล่งวิทยากรและวิทยากรในท้องถิ่นมีน้อยที่สุด

3. ด้านบริหาร พบว่าครูส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องตึกขานีเทศก์ซึ่งมาติดตามผลและแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนให้ครูในโรงเรียนน้อยมาก

4. ด้านความรู้พื้นฐานของครูเกี่ยวกับงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง รวมทั้งการประเมินผลพบว่าครูมีปัญหาในระดับปานกลาง

จากผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการนำหลักสูตรไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นตั้งแต่ในด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการวิจัยที่ผ่านมาจะเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้ดียิ่งขึ้นต่อไป